

چهره‌های در خشان

خلاصه‌یی از زندگی و شرح حال

استاد حاج آقا رحیم ارباب

آقای حاج آقا رحیم ارباب که یکی از مجتهدین ملاحسن همامی مأمور تدریس و تحصیل فرزند خود نسود. ملاحسن نزد مرحوم همامی و فرزند او ملامحمد که از تلامیذ خلداشیان مرحوم حاج شیخ مرتضی ریزی (۱) اصفهانی بود دروس فارسی و مقدمات عربی: جامع المقدمات و سیوطی و کتب مقدماتی فقه وصول و منطق، شرایع و معالم الاصول و حاشیه ملاعبدالله و قسطی از شرح لمعه را فراگرفتند.

کتاب «معنی الیبی» و «مطول» را نزد مرحوم آقا سید محمود کلوشادی که از افاضل زمان بود

بارع و جامع این عصر در علوم عقلیه و نقلیه می‌باشند روز شنبه ۱۲ ج ۲ یکهزار و دویست و نود و هفت ق ه در یکی از قراء توابع لنجان علیای اصفهان در مجاورت زاینده رود متولد شده‌اند.

در هفت سالگی به مصاحبত پدر و مادر و عمو از مسقط الرأس خود به اصفهان مسافت نمود، والد معظم ایشان که علاقه شدید به ترقی علمی و اخلاقی فرزند خود داشت معلم مخصوصی را به نام آخوند

باقر در چه بی حضور به سانیدند (۳) .

آقای حاج آقا رحیم «دامت بر کاته» کتاب نهج البلاغه مولی‌السالی علی «علیه السلام» را با شرح تحقیقی و کامل به انضمام یکدوره علم اخلاق استدلالی نزد مرحوم خان «قده» استفاده نمودند ولی بیشتر استفاده معظم له در علوم عقلی و نقلی و معارف دینی و حقیقی و حکمت عملی از محضر آخوند ملا محمد کاشی بود .

بعقیده معظم له مرحوم آخوند کاشی جامعترين استاد در علوم عقلی و نقلی بودند که در اتقان رأی و دقت نظر در اطراف و جوانب کلیه مسائل علمی نظیر نداشتند و علاوه بر مقام زهد و تقوی و تعبد به مبانی صحیح دینی و تخلق به اخلاق حضرت ختنی مرتب و پیروی از ائمه اطهار و اوصیاء طاهرين وبالجمله در قدس و ورع و تقوی در حال وشور و جذبه سرگذشتی حیرت انگیز داشت .

آقای حاج آقا رحیم تمام دوره عصر خود را صرف تحصیل و تدریس و مطالعه و عبادت و ییان احکام و ذکر اخبار و آثار ائمه طاهرين و موعظه و ارشاد خلائق و جواب دادن به مسائل شرعی و فقهی و عقاید دینی و اسعاف حوائج بندگان خدا نموده اند و می نمایند .

همیشه به تحقیق در مسائل علمی و تدریس و مطالعه

تحصیل نمودند قسمت زیادی از قوانین الاصول را خدمت مرحوم جهانگیر خان قشقائی^۲، اطاب الله رسمه قرائت نمودند .

مدتها در فقه و اصول از محضر خلدشیان «حاج میرزا بدیع» که از اساتید بزرگ و متبحر در فقه و اصول بود استفاده نمودند و به ارشاد مرحوم جهانگیر خان و میرزا بدیع «قدس الله اسرار هما» مجدد قوانین الاصول تألیف آقا میرزا ابو القاسم قمی دانشمند محقق و مدقق اصولی و فقیه معروف را با دقت تمام خدمت مرحوم جهانگیر خان «قده» قرأت نمود و به رموز این کتاب پی برد . شرح کبیر تألیف سیدعلی صاحب ریاض را در همین اوان ، خدمت اساتید وقت قرأت نمودند .

قسمت زیادی از سطوح عالیه فلسفه و حکمت را (مثل شرح اشارات و شفای شیخ رئیس) نزد جهانگیر خان قشقائی قرأت نمود ولی قسمت اعظم علوم عقلی از ریاضیات و علم اعلى و هیئت و نجوم .. (شرح چغینی و خلاصه الحساب) و علوم الحکیمیه (شرح منظومه سبزواری و شرح تجرید خواجه و کتاب «شوارق الالهام حکیم محقق ملا عبد الرزاق» و اسفرار «آخوند ملا صدرای شیرازی» و سایر کتب حکمت از قبیل «شفا و شرح اشارات») را در محضر حکیم دانا آخوند ملا محمد کاشانی که از اعاظم مدرسان آن زمان بود استفاده نمود .

مدتها به درس خارج فقه مجتهد نامدار و مدرس عالیست قم علامه عالیقدر مرحوم آقا سید محمد

اشتغال دارند . حوزه تدریس معظم له از قدیم الایام تا بحال مورد استفاده طلاب علم و منشاء فیوضات می باشد .

در آداب و نوامیس شرع ، محکم و استوارند ، میتوان گفت هیچ مستحبی را باعلم و امکان ترک نمی نمایند .

آقای ارباب یکی از مجتهدین بزرگ این عصرند که در رشته های معقول و منقول استادند و از قدیم الایام تاکنون در هر دورشته تدریس می نمایند . هم اکنون استاد مسلم و محقق در خارج فقه و اصول می باشند .

محل تدریس ایشان مدتها «مسجد حکیم» و «مسجد گرگ یراقها» بوده است و اکنون در منزل خود تدریس می نمایند و شاگردان زیادی تربیت نموده اند (۴) .

معظم له معتقد به وجوب «تعیینی» نماز جمعه اند و اعتقاد دارند که این حکم از بدیهیات است و به پیروی از صاحب وسائل و صاحب حدائق فقیه محقق

و شیخ حسین والد شیخ بهائی (در عقید طهماسبی) و شهید ثانی و غیر اینها از اعلام فن قائل به وجوب تعیینی ۵ نماز جمعه اند و نزدیک به چهل یا پنجاه سالی عالم انسانی

است در اصفهان اقامه جمعه می نمایند . از ایشان نقل شده است که مکرر گفته اند : «ومن الاسف متروکة هذه العبادة العظيمة الشريفة و تركها موجب لطعن العامة علينا فينبغي اهتمامنا بها ، واتفاقنا عليها» .

ونیز در مقام وجوب نماز جمعه گفته اند : «تكاد ان تكون من الواضحات» .

سرهذا « می باشد که مدت‌ها مدرس خارج فقه و اصول در حوزه علمیه اصفهان بود ، وبکترت اطلاع و وسعت نظر معروف می باشد . مرحوم زعیم شیعه در اعصار اخیر ، و استاد علامه آقای حاج آقا حسین بروجردی «قدس الله عقله » مدت‌ها بادرس خارج فقه و اصول مرحوم درجه‌ی احاطه شده‌اند . برادر آقاسید محمد باقر مرحوم آقاسید مهدی درجه‌ی نیز از مدرسان حوزه علمیه اصفهان بود . شهر اصفهان در زمان مرحوم درجه‌ی یکی از حوزه‌های بزرگ علمی بشمار میرفت و فنون مختلف اسلامی در این حوزه تدریس می‌شد .

^۵- جمیع کثیری از اعلام فن فقهه مثل صاحب جواهر و شیخ

اکبر کاشف الغطا بلکہ اکثر متاخرین بجز عدد قلیل قابل بہ وجود تھیں جملوہ جمعداند۔

۱- مرحوم حاج شیخ مرتضی ریزی از استادی مسلم فقه و اصول
واز مدرسین جامع و عالیقدر حوزه علمی اصفهان بودند ایشان از
علاییت مرحوم شیخ انصاری (۱۲۸۲ هـ) نمی‌باشد و مدتها در
اسفهان تدریس نمودند. دعای کمیل لیالی جمعه اوظالب زیاد است.
مرحوم ریزی شبهای جمعه دعای کمیل را با حال و شور مخصوص
بخود فراتر نمودند و معروف است که بالغ برده هزار نفر هنگام قرائت
این دعا ازاو تعیت نمودند.

۲- مرحوم جهانگیر خان مدرس نامدار معروف از حکمای و عرفای بزرگ عصر خود بشمار می‌روند و در علوم عقلی و تعلیمی حوزهٔ تدریس گرمی داشتند مرحوم خان (م ۱۳۲۸ هـ) در فنون عقلیه از تلامیز پرستهٔ میرزا عبدالجود حکیم و ملا اسماعیل درب کوشکی و آقا محمد رضا قمشیب (م ۱۳۰۶ هـ) بود آنمرحوم در علوم تعلیمی در فقه و اصول و رجال و در علوم عقلی در فلسفه و عرفان و فنون ریاضی و مطلب استاد مسلم بود.

۳- مرحوم حاج سید محمد باقر درجه‌ی اصفهانی از اعاظم تلامیذ حاج میرزا حبیب‌الله رشتی شاگرد اعلم شیخ استواری «قدس‌الله

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی برگزاری جامع علوم انسانی